

Столярова Анастасія

Роль політичної компетентності громадян у процесі інституціоналізації груп інтересів

УДК 323.2:316.45-047.23

DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2023-3.10>

Столярова Анастасія
аспірантка кафедри політичної теорії
факультету психології, політології
та соціології
Національного університету «Одеська
юридична академія»
ORCID: 0000-0001-8962-5776

Статтю присвячено визначенню ролі політичної компетентності громадян у процесі інституціоналізації груп інтересів. Відзначено, що політична компетентність громадян є однією із умов демократизації в Україні. Адже, саме у демократичній політичній системі групи інтересів утворюють публічні, правові та комунікативні механізми взаємодії із владою. Демократична взаємодія потребує відповідного рівня політичної компетентності від громадян, інституціоналізованих груп інтересів та представників публічної влади. Політичну компетентність пов'язують із здатністю робити вибір, адже в умовах демократичної політичної системи кожне рішення має декілька альтернатив. Визначено фактори, які впливають на рівень політичної компетентності громадян. До них належать: 1) формування мережевого суспільства, коли мережі приходять на зміну ієрархічній організації взаємодії між владою та групами інтересів. Для мереж, які утворюють власні інформаційні поля, більше не існує авторитетів, обумовлених місцем в ієрархії; 2) зростання ролі інформації у цілому та інтернет-комунікації, зокрема. Йдеться про перехід від панування традиційних медіа (телебачення, радіо, преса) у процесі формування політичної компетентності громадян до інтернет-комунікації; 3) вплив публічних інтелектуалів на рівень політичної компетентності громадян, груп інтересів та представників публічної влади. Інституціоналізованими групами публічних інтелектуалів в Україні використовуються соціальні мережі та інтернет-комунікації задля публікації звернень та відкритих листів, які впливають на громадську думку за допомогою раціональної аргументації.

З метою підвищення рівня політичної компетентності громадяни мають шукати альтернативні джерела інформації, під час виборчих кампаній знайомитись із програмами партій та кандидатів, оцінювати їх історію та політичні траєкторії, брати участь у обговоренні діяльності груп інтересів з іншими громадянами у просторі повсякденної взаємодії та соціальних мережах, критично осмислювати дії уряду та опозиції, брати участь у політичних заходах.

Обґрунтовано, що підвищення рівня політичної компетентності громадян має сприяти розв'язанню одного із головних конфліктів, пов'язаних із інституціоналізацією груп інтересів. Конфлікту між приватними та суспільним інтересом. Адже, групи інтересів чітко визначають свої потреби та знаходять засоби їх реалізації у публічній політиці. Політична компетентність громадян дозволяє примусити групи інтересів узгоджувати свою діяльність із громадянським суспільством та враховувати наявність суспільного інтересу.

Ключові слова: компетентність, політична компетентність, інституціоналізація, групи інтересів, демократизація, мережеве суспільство, публічні інтелектуали.

Вступ. Політична компетентність є важливою складовою демократичного політичного процесу. Сутність феномена політичної компетентності полягає у поєднанні необхідних знань про політику та «вмотивованого бажання та уміння» (А. Колодій) брати участь у політиці, застосовуючи на практиці знання, користуючись правами та виконуючи обов'язки [2]. Політичну компетентність громадян пов'язують із здатністю робити публічний вибір. В умовах мережевого суспільства на вибір громадян впливає політична інформація, яку вони отримують переважно з інтернет, а медіа грамотність стає невід'ємною складовою політичної компетентності. При цьому, сучасний політичний дискурс ідентифікується як не-громадянський (uncivil). У ньому переважають утопії, які транслюються олігархічними масмедіа та посилюються технологіями політичної пропаганди та PR [12]. Також у сучасних дослідженнях відзначається зростання ролі публічних інтелектуалів у забезпеченні політичної компетентності громадян. Зокрема, йдеться про те, що «Зараз інституціоналізація інтелектуальної

еліти відбувається в умовах медіатизації політики, а вимога посилення ролі раціональної аргументації у політичній комунікації наштовхується на спротив політичних партій, масмедіа, представників цеху політичного PR та іміджмейкерів. Водночас, в умовах воєнного стану зростає роль публічних інтелектуалів у раціоналізації політичної комунікації з метою забезпечення перемоги та збереження незалежності» [10].

Політична компетентність набуває особливої актуальності для перехідного українського суспільства, яке відмовилось від авторитаризму та знаходиться на етапі демократизації політичних відносин між владою та громадянами. У процесі європейської та євроатлантичної інтеграції до політичного класу висувається ще одна вимога – вміння налагоджувати конструктивну інституційну взаємодію із країнами-членами ЄС та НАТО.

У демократичних політичних системах одну із визначальних ролей відіграють групи інтересів. У політичній науці дослідженням інституціоналізації груп інтересів присвячено праці Т. Балуті,

Л. Ярової, В. Кольцова, М. Обушного, М. Ожевана, І. Рейтеровича, Д. Монастирського, Г. Музиченко, С. Наумкіної, С. Телешуна, Є. Тихомирової, ін. У сучасних умовах продовжується пошук моделі інституційного дизайну, а інституціоналізація груп інтересів є невід'ємною складовою цього процесу. Водночас, на думку Г. Касьянова, «Упродовж 1990-х – 2000-х років в Україні сформувалась система владних відносин, яка забезпечує економічні та політичні інтереси декількох бізнес груп та пов'язаних із ними угруповань у системі управління та силових структурах центру і регіонів, які (групи) використовують інститути державної влади та представницької демократії з метою просування корпоративних інтересів та в конкурентній боротьбі» [1].

Така спотворена система взаємодії між владою та групами інтересів сформувалась внаслідок нездатності громадянського суспільства та публічної влади ефективно захищати та відстоювати суспільний інтерес. Навпаки, посилення груп інтересів призвело до пріоритетності вузьких корпоративних інтересів, які у подальшому перетворились на приватні інтереси декількох олігархів. Певною мірою ці групи продовжують впливати на публічну політику, а тиск груп інтересів відчувається щодо деяких важливих питань порядку денного.

Поступовий перехід взаємодії між владою та групами інтересів у публічну площину потребує оцінки цієї взаємодії з боку громадян, підвищення ролі громадської думки у здійсненні контрольної функції, що спричинює зростання рівня політичної участі громадян у процесі інституціоналізації груп інтересів в Україні. Це актуалізує дослідження ролі політичної компетентності громадян у процесі інституціоналізації груп інтересів в Україні.

Мета статті – визначити роль політичної компетентності громадян у процесі інституціоналізації груп інтересів.

Методи дослідження. Задля досягнення визначеної мети використовувались загальнонаукові методи – аналізу та синтезу, структурно-функціональний, системний. Структурно-функціональний метод дозволив дослідити групи інтересів як складову політичної системи, а також інформаційне поле формування політичної компетентності громадян у структурі відносин між групами інтересів, публічною владою, масмедіа, публічними інтелектуалами тощо. Очевидно, що для визначення сутності процесу інституціоналізації найбільш релевантним є інституційний метод, зокрема – новий інституціоналізм. Завдяки цьому методу визначено етапи інституціоналізації груп інтересів та, відповідно, роль політичної компетентності громадян на кожному з етапів.

Результати. Рівень політичної компетентності визначається здатністю громадян робити раціональний політичний вибір між кандидатами, парті-

ями, ідеологіями тощо. Слід наголосити на тому, що «Осердям політичної компетентності є здатність громадян роботи вибір. Демократизація потребує участі громадян у виборчому процесі та публічному управлінні. Участь громадян у політиці має відповідати низці вимог, серед яких основна – здатність здійснювати раціональний вибір. Як під час електоральних кампаній, так і оцінюючи та контролюючи дії влади... Динамічні та масштабні зміни, спрямовані на розширення простору політичної свободи та плюралізму в Україні, неможливі без громадян, здатних здійснювати раціональний вибір. Задля цього вони мають критично оцінювати інформацію, визначати альтернативи та обирати одну із них із врахуванням як власного, так і суспільного інтересу» [9].

Для урядовців та політиків вимоги значно вище. Однією із вимог, окрім професійної компетентності, є сповідування демократичних цінностей, здатність усвідомлювати сутність суспільного інтересу та слідувати саме йому у своїй діяльності, а не приватному інтересу. Політична компетентність громадян повною мірою проявляється у процесі електорального вибору. Хоча електоральний вибір громадян ускладнюється в інформаційну епоху через надмірність інформації, а у контексті перехідних суспільств – ще й спробами маніпуляцій з боку політиків та масмедіа. У статті «Політична освіта та її роль у контексті основних стратегій протидії маніпулюванню» Л. Кучма наголошує: «Важливу роль у вирішенні проблеми підвищення рівня громадянської компетентності слід надати доступності та надійності інформації, що надходить від конкуруючих політичних партій та кандидатів на політичні та адміністративні посади. На основі цієї інформації виборці зможуть самостійно зробити свідомі висновки про ефективність здійснюваної політики, змістовність, об'єктивність та реалізованість програм й пропозицій партій і кандидатів, та чи варто взагалі довіряти політичним лідерам наскільки вони чесні та компетентні, вимагати від них звіту їх діяльності. Проте в існуючих умовах можливості сучасних інформаційних технологій можуть бути використані як для підвищення, так і для зниження рівня політичної компетентності «пересічних» громадян» [3].

В умовах демократії від рівня політичної компетентності громадян напряму залежить якість публічної політики та публічного адміністрування. Навпаки, авторитарні режими не зацікавлені у підвищенні рівня політичної компетентності громадян, обмежуючи простір їх політичного вибору. В Україні саме рівень політичної компетентності громадян виступає рушійною силою демократичних реформ. Принаймні, у 2004 та 2013-2014 роках, громадяни визначальним чином впливали на курс держави.

Як зазначає А. Колодій, «У кожній країні існують корпоративні інтереси та корпоративна свідомість

політичної еліти, але в Україні особливості попереднього періоду становлення державності призвели до повного відриву еліти від народу (в аспекті не лише інтересів, а й культури). Серед так званої еліти громадянськими чеснотами володіють одиниці, а народ не вірить у наявність громадянських чеснот навіть у цих одиниць. Тому переведення в Україні наявної міри соціального капіталу в політичні здобутки – справа надзвичайно складна. Українські громадяни повинні виконати не лише свою роль «добрих громадян», а й примусити політичну еліту виявити належну міру громадянськості. Ця міра має бути достатньою як для проведення економічних реформ, так і для радикального перезавантаження політико-правової системи» [2]. При цьому, здійснюючи політичний вибір, «добрі громадяни» також потрапляють у «пастку еліт»: усвідомлюючи (завдяки політичній компетентності) власний інтерес вони можуть надавати йому перевагу.

На політичну компетентність впливають рівень освіти, самоідентифікація, медіаграмотність, уміння орієнтуватись у поточних політичних подіях та інформаційних хвилях. Щодо освітнього простору, то у середній та вищій освіті набув поширення компетентнісний підхід, який зосереджується на формуванні у здобувачів освіти «ключових компетентностей». При цьому, компетентності не можуть зводитись до якогось комплексу фактичних знань учня, який він/вона мають засвоїти, «бути компетентним» не є синонімом до «бути освіченим», як вважає С. Макєєв [5]. Він наголошує на тому, що компетентність означає активну громадянську позицію. Відповідно до рекомендацій Європейського Парламенту та Ради Європи, які наводить С. Макєєв, компетентність визначено як «...поєднання знань, умінь і ставлень стосовно певної ситуації, а ключові компетентності – як ті, що необхідні для особистої реалізації та розвитку, активного громадянського життя, соціальної єдності й працевлаштування» [5]. Повною мірою це відноситься до політичної компетентності, яка не є лише «знанням про політику». У контексті даного дослідження ролі політичної компетентності у процесі інституціоналізації груп інтересів досить вдалим видається застосування підходів до визначення необхідних компетентностей, які сформувались в українському освітньому просторі. Так, до ключових компетентностей, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України віднесено: вміння читати з розумінням; висловлювати власну думку в усній і письмовій формі; критично й системно мислити; логічно обґрунтовувати позицію; діяти творчо; виявляти ініціативу; конструктивно керувати емоціями; оцінювати ризики; приймати рішення; розв'язувати проблеми; співпрацювати з іншими [7].

Політична компетентність громадян є однією зі складових формування нового інституційного

дизайну. Варто відзначити, що «Інституційний дизайн сучасного українського суспільства залежить від багатьох факторів. Пошук оптимального інституційного дизайну стає одним із важливих завдань трансдисциплінарного наукового дискурсу. В умовах широкомасштабної військової агресії загострюються питання щодо ефективності діяльності окремих соціальних та політичних інститутів. Також є нагальна потреба визначення подальших напрямків інституціоналізації у процесі реалізації європейського вибору України» [11]. Слід наголосити на тому, що у демократичному суспільстві групи інтересів не підміняють суспільний інтерес. Навпаки, вони сприяють зростанню суспільного блага. Погодимось із українськими дослідниками: «У сучасних політичних процесах під час вироблення і прийняття рішень все більш важливу роль відіграють групи інтересів («зацікавлені групи»). Зазначені групи дослідники вважають важливою складовою сучасних демократичних режимів, адже в умовах представницької демократії вони є одним з каналів, завдяки якому забезпечується зв'язок між суспільством, громадянами та органами публічної влади. Сьогодні групи інтересів виконують функції артикуляції соціальних інтересів, сприяють просуванню вимог до владних структур і реалізації інтересів суспільства, представляють собою впливових акторів у сучасних політичних системах, що в значній мірі обумовлює актуальність їх вивчення та є предметом підвищеної уваги з боку науковців» [8].

Для підвищення рівня політичної компетентності необхідно, аби громадяни постійно шукали альтернативні джерела інформації щодо політичних подій, діяльності державних діячів та політичних лідерів (не обмежуючись традиційними масмедіа), знайомились із програмами партій та кандидатів, оцінювали їх політичні траєкторії, брали участь у їх обговоренні з іншими громадянами у просторі повсякденної взаємодії та соціальних мережах, критично осмислювали діяльність уряду та опозиції, проявляли ініціативу щодо участі у різних політичних заходах. При цьому, вкрай важливою є вимога щодо «конструктивного керування емоціями», адже зайва емоційність може стати на заваді політичному діалогу та співпраці з іншими. Нарешті, громадянин/громадянка має приймати рішення щодо певного політичного вибору, оцінюючи ризики та переваги від його реалізації. До речі, політична компетентність, як динамічне явище, що стосується мінливого простору політичної взаємодії, уможливорює зміну політичної позиції та здійснення у подальшому іншого політичного вибору.

Політична компетентність пов'язується із процесом інституціоналізації. Адже, утворення соціальних та політичних інститутів передбачає наявність та закріплення правил та норм щодо яких індивіди мають бути не лише обізнані, а й врахо-

увати їх у своїй поведінці. Відомий український соціолог С. Макеєв зазначає: «Інститути, володіючи історично й культурно зумовленими властивостями і вступаючи у складні взаємні відносини і взаємозв'язки, задають основні і специфічні параметри/характеристики конкретних суспільств. Або, по-іншому, встановлюють обов'язкові до виконання правила і конвенції спільного існування людей, володіючи ресурсами спонукати і примушувати індивідів дотримуватися їх і утримувати себе в рамках подібних нормативних розпоряджень. Звідси природна функція інститутів підтримувати ефективність та життєздатність умов і порядків відтворення комунікацій і взаємодій у соціумі... Тому в якості ідеальних типів інститути не без підстав убачаються набором зразків поведінки і колекцією ресурсів, котрі дають змогу забезпечувати схильність індивідів і дотримання таких зразків; інститути згуртовують, наглядають, заохочують, карають» [4].

На думку Г. Мороз, можна виділити наступні етапи інституціоналізації: «1) виникнення потреб, задоволення яких вимагає спільних організованих дій; 2) формування спільних цілей; 3) створення соціальних норм і правил у зв'язку зі спонтанною соціальною взаємодією; 4) поява процедур, пов'язаних з нормами і правилами; 5) інституціоналізація норм і правил; 6) встановлення санкцій для підтримки норм і правил; 7) створення системи статусів і ролей, що об'єднують усіх членів інституту» [6].

У процесі інституціоналізації груп інтересів від рівня політичної компетентності громадян залежить узгодженість їх діяльності із суспільним інтересом, або, навпаки, слідування корпоративним чи приватним інтересам. Завдяки політичній компетентності громадяни можуть контролювати взаємодію публічної влади та груп інтересів, а медіа грамотність дозволяє відрізнити достовірну інформацію від фейків. Щодо останнього, то становлення мережевого суспільства є одним із факторів формування політичної компетентності громадян у сучасних умовах. Внаслідок цього, на зміну ієрархічній моделі інформаційної взаємодії, поширення та споживання інформаційного продукту приходять мережа. Громадяни спілкуються у соціальних мережах із колом осіб, яких визначають (обирають) самі; у мережах формується інформаційний порядок денний; завдяки споживанню певної інформації у кожній мережі створюється специфічна картина світу.

Громадяни більше не довіряють інформації тільки через те, що вона поширюється зверху ієрархії (політичної, економічної, культурної, релігійної, ін.). У сучасному світі не існує джерел інформації, авторитет яких обумовлений лише місцем у певній ієрархії.

Іншим фактором є зростання ролі інтернет-комунікацій, перехід від традиційних масмедіа

(телебачення, радіо, преса) у процесі формування політичної компетентності громадян до споживання інформації з соціальних мереж.

Нарешті, слід виокремити ще один фактор впливу – це діяльність публічних інтелектуалів Інституціоналізованими групами публічних інтелектуалів в Україні використовуються інтернет-комунікації задля публікації звернень та відкритих листів, які впливають на громадську думку за допомогою раціональної аргументації. Це важливий фактор формування політичної компетентності громадян, груп інтересів та представників публічної влади. Зокрема, «Публічні інтелектуали в Україні, як складова інтелектуальної еліти суспільства, відмовляючись від ідентифікації з «пострадянською інтелігенцією», пропонують власні раціональні візії демократизації та модернізації українського суспільства. Водночас, шукаючи власне місце у публічному дискурсі – від «іміджмейкерів», «політтехнологів», «креативного класу» та чергової версії «обслуги» «олігархічно-люмпенівського» альянсу до інтелектуальної еліти. У політичній комунікації публічні інтелектуали застосовують технологію відкритих листів, заяв та звернень. Апелюючи до громадськості, публічні інтелектуали виконують важливу функцію раціоналізації політичної комунікації» [10].

Маючи належний рівень політичної компетентності, кожний громадянин/громадянка визначає, наскільки його/її дії відповідають суспільному благу. Узгодження власних дій із розумінням суспільного інтересу є ознакою високого рівня політичної компетентності. Саме у процесі узгодження власних інтересів із суспільним благом визначальна роль належить політичній компетентності громадян, як важливого чинника інституціоналізації груп інтересів.

Висновки. Політична компетентність громадян є невід'ємною складовою процесу демократизації взаємодії між публічною владою та групами інтересів в Україні. Тільки у демократичній політичній системі публічна влада здатна примусити групи інтересів враховувати суспільні блага та слідувати їм завдяки правовим та комунікативним механізмам контролю. Демократична взаємодія потребує відповідного рівня політичної компетентності від громадян, інституціоналізованих груп інтересів та представників публічної влади. Політичну компетентність напряму пов'язують із здатністю робити вибір, а отже – із активною громадянською позицією. До ключових складових політичної компетентності належать: медіаграмотність, уміння висловлювати власну думку, здатність критично мислити та логічно обґрунтовувати власний вибір, проявляти ініціативу, оцінювати політичну ситуацію у цілому та наявні ризики, приймати рішення та розв'язувати проблеми, співпрацюючи з іншими. На політичну компетентність громадян визначальним чином

впливають: становлення мережевого суспільства, зростання ролі інтернет-комунікацій, раціональна аргументація, яку використовують публічні інтелектуали у зверненнях та відкритих листах.

Роль політичної компетентності громадян у процесі інституціоналізації груп інтересів в Україні полягає у розв'язанні конфлікту між корпоративними та приватними інтересами та суспільним благом на користь останнього. У процесі інституціоналізації групи інтересів чітко визначають свої потреби, шукаючи засоби їх реалізації у публічній політиці. Натомість, завдяки політичній компетентності громадян публічна влада має можливість примусити групи інтересів узгоджувати свою діяльність із громадянським суспільством та враховувати пріоритетність суспільних благ.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Касьянов Г.В. Система владних відносин у сучасній Україні: групи інтересу, клани та олігархія. *Український історичний журнал*. 2009. № 1. С. 160-180. URL: http://resource.history.org.ua/publ/journal_2009_1_160
2. Колодій А. Соціальний капітал і політична участь громадянина в епоху змін. *Громадянська відповідальність у часи суспільних трансформацій: круглий стіл. Екуменічних соціальних тижнів в Україні*. 2014. 2 жовтня. URL: <http://esweek.org.ua/ua/%20ekumenichnij-cotsialnij-tizhden/7-est/dopovidi/847-antonina-kolodii>
3. Кучма Л. Політична освіта та її роль у контексті основних стратегій протидії маніпулюванню. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*: Зб. наук. пр. Львів, 2008. Вип. 23. С. 102-107.
4. Макеєв С. Інституційні стани: норма, патологія, надзвичайність. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2022. № 2. С. 22–39. URL: <https://doi.org/10.15407/sociology2022.02.022>.
5. Макеєв С. Ю. Розвиток поняття про ключові компетентності у працях європейських та українських вчених. *Академічні студії. серія «Педагогіка»*. 2022. 1(4). С. 143-151. URL: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2021.4.1.21>
6. Мороз Г. Інституціоналізація інтересів у контексті забезпечення екологічної функції держави. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 1, С. 270-273. URL: <https://doi.org/10.36695/2219-5521.1.2020.54>
7. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. *Верховна рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-p>
8. Рейтерович І. В., Парфенюк Т. В. Концептуальні підходи дослідження місця та ролі груп інтересів у виробленні публічної політики. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 18. С. 92-98. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/18_2021/17.pdf
9. Столярова А. Ю. Політична компетентність громадян як умова демократизації. *Актуальні проблеми філософії та соціології : Науково-практичний журнал*. 2022. Вип. 34. С. 65-68.

10. Яковлев Д. В. Публічні звернення інтелектуалів як технологія раціоналізації політичної комунікації. *Актуальні проблеми філософії та соціології : Науково-практичний журнал*. 2022. Вип. 38. С. 87-93.

11. Ярова Л. В., Кольцов В. М. Інституціоналізація опозиції та груп інтересів у мережевому суспільстві. *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття»* (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права) : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 1. С. 271-274

12. Yakovlev D. V., Yeremenko O. M. Political discourse in a transitional society: between the scylla of anarchy and the charybdis of tyranny. *The level of efficiency and the need for the influence of social sciences on the development of modern civilization : collective monograph* / K. S. Brenzovych, Yu. O. Ostapets, M. M. Palinchak, M. I. Tsalan, etc. Lviv-Torun : Liha-Pres, 2020. P. 74-93.

REFERENCES:

1. Kasianov, H.V. (2009). Systema vladnykh vidnosyn u suchasni Ukraini: hrupy interesu, klany ta oliharkhiia. [The system of power relations in modern Ukraine: interest groups, clans and oligarchy]. *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal*. (1). 160-180. URL: http://resource.history.org.ua/publ/journal_2009_1_160 [in Ukrainian].
2. Kolodii, A. (2014) Sotsialnyi kapital i politychna uchast hromadianyna v epokhu zmin [Social capital and political participation of the citizen in the era of changes]. *Hromadianska vidpovidalnist u chasy suspilnykh transformatsii: kruhlyi stil. Ekumenichnykh sotsialnykh tyzhniv v Ukraini*. October 2. URL: <http://esweek.org.ua/ua/%20ekumenichnij-cotsialnij-tizhden/7-est/dopovidi/847-antonina-kolodii> [in Ukrainian]
3. Kuchma, L. (2008). Politychna osvita ta yii rol u konteksti osnovnykh stratehii protydii manipuliuvanniu. [Political education and its role in the context of the main strategies of countering manipulation] *Ukrainska natsionalna ideia: realii ta perspektyvy rozvytku: Zb. nauk. pr. Lviv*. 23, pp.102-107. [in Ukrainian]
4. Makeiev, S. (2022) Instytutsiini stany: norma, patolohiia, nadzvychainist. [Institutional states: norm, pathology, emergency]. *Sotsiolohiia: teoriia, metody, marketynh*. (2). S. 22–39. URL: <https://doi.org/10.15407/sociology2022.02.022>. [in Ukrainian]
5. Makieiev, S. Yu. (2022) Rozvytok poniattia pro kluchovi kompetentnosti u pratsiakh yevropeiskykh ta ukrainskykh vchenykh. [Development of the concept of key competences in the works of European and Ukrainian scientists]. *Akademichni studii. serii «Pedahohika»*. 1 (4). S. 143-151. URL: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2021.4.1.21> [in Ukrainian]
6. Moroz, H. (2020) Instytutsionalizatsiia interesiv u konteksti zabezpechennia ekolohichnoi funktsii derzhavy. [Institutionalization of interests in the context of ensuring the ecological function of the state]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*. (1). S. 270-273. URL: <https://doi.org/10.36695/2219-5521.1.2020.54> [in Ukrainian]

7. Pro deiaki pytannia derzhavnykh standartiv povnoi zahalnoi serednoi osvity (2020) [About some issues of state standards of complete general secondary education]. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 30 veresnia. № 898. Verkhovna rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-p>

8. Reiterovych, I. V., Parfeniuk, T. V. (2021). Kontseptualni pidkhody doslidzhennia mistsia ta roli hrup interesiv u vyroblenni publichnoi polityky. [Conceptual approaches to the study of the place and role of interest groups in the development of public policy] *Investytsii: praktyka ta dosvid*. (18). S. 92-98. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/18_2021/17.pdf [in Ukrainian]

9. Stoliarova, A. Yu. (2022). Politychna kompetentnist hromadian yak umova demokratyzatsii. [Political competence of citizens as a condition for democratization]. *Aktualni problemy filosofii ta sotsiologii : Naukovo-praktychnyi zhurnal*. (34). S. 65-68. [in Ukrainian]

10. Yakovlev, D. V. (2022). Publichni zvernennia intelektualiv yak tekhnolohiia ratsionalizatsii politychnoi komunikatsii. [Public addresses of intellectuals as a technology of rationalization of political communication].

Aktualni problemy filosofii ta sotsiologii : Naukovo-praktychnyi zhurnal. (38). S. 87-93. [in Ukrainian]

11. Yarova, L. V., Koltsov, V. M. (2022). Instytutsionalizatsiia opozytzii ta hrup interesiv u merezhevomu suspilstvi. [Institutionalization of the opposition and interest groups in the network society]. *Yevropeyskyi vybir Ukrainy, rozvytok nauky ta natsionalna bezpeka v realiiakh mashtabnoi viiskovoi ahresii ta hlobalnykh vyklykiv KhKhI stolittia»* (do 25-richchia Natsionalnoho universytetu «Odeska yurydychna akademiia» ta 175-richchia Odeskoï shkoly prava) : u 2 t. : materialy Mizhnar.nauk.-prakt. konf. (m. Odesa, 17 chervnia 2022 r.) / za zahalnoiu redaktsiieiu S. V. Kivalova. Odesa : Vydavnychi dim «Helvetyka», (1). S. 271-274. [in Ukrainian]

12. Yakovlev, D. V., Yeremenko, O. M. (2020). Political discourse in a transitional society: between the scylla of anarchy and the charybdis of tyranny. *The level of efficiency and the need for the influence of social sciences on the development of modern civilization* : collective monograph / K. S. Brenzovych, Yu. O. Ostapets, M. M. Palinchak, M. I. Tsalan, etc. Lviv-Toruń : Liha-Pres, pp. 74-93.

The role of political competence of citizens in the process of institutionalization of interest groups

Stoliarova Anastasiia

Postgraduate Student at the Department of Political Theory
Faculty of Psychology, Political Science and Sociology
National University "Odesa Law Academy"
ORCID: 0000-0001-8962-5776

The article is devoted to determining the role of the political competence of citizens in the process of institutionalization of interest groups. It has been noted that the political competence of citizens is one of the conditions for democratization in Ukraine. It is in the democratic political system that interest groups form public, legal, and communicative mechanisms of interaction with the power. Democratic interaction requires an appropriate level of political competence from citizens, institutionalized interest groups, and representatives of public power. Political competence is associated with the ability to make a choice because in the conditions of a democratic political system, each decision has several alternatives. The factors affecting the level of political competence of citizens have been identified. They include: 1) the formation of a network society when networks replace the hierarchical organization of interaction between the power and interest groups. For networks that form their own information fields, there are no longer authorities determined by the place in the hierarchy; 2) the growing role of information in general and Internet communications in particular. It is about the transition from the dominance of traditional media (television, radio, press) in the process of forming the political competence of citizens to Internet communications; 3) the influence of public intellectuals on the level of political competence of citizens, interest groups and representatives of public authorities. Institutionalized groups of public intellectuals in Ukraine use social networks and Internet communications to publish appeals and open letters that influence public opinion through rational argumentation.

In order to increase their level of political competence, citizens should look for alternative sources of information, during election campaigns get acquainted with the programs of parties and candidates, evaluate their history and political trajectories, participate in discussing the activities of interest groups with other citizens in the domain of everyday interaction and social networks, critically comprehend the actions of the government and the opposition, participate in political events.

It has been substantiated that increasing the level of political competence of citizens should contribute to the resolution of one of the main conflicts associated with the institutionalization of interest groups – the conflict between private and public interest. Interest groups clearly define their needs and find the means to implement them in public policy. The political competence of citizens makes it possible to force interest groups to coordinate their activities with civil society and take into account the presence of public interest.

Key words: competence, political competence, institutionalization, interest groups, democratization, network society, public intellectuals.